

برای رفع سوء اثر از چک راه‌های مختلفی وجود دارد

واریز کسری مبلغ چک به حساب جاری نزد بانک، ارائه لاشه چک به بانک، ارائه رضایت‌نامه رسمی از دارنده چک یا نامه رسمی از شخص حقوقی دولتی یا عمومی غیر دولتی دارنده چک، ارائه نامه رسمی از مرجع قضایی یا تفتیشی صلاح مبنی بر اتمام عملیات اجرایی در خصوص چک، سپری شدن مدت ۳ سال از تاریخ صدور گواهی‌نامه عدم پرداخت.

چه کسانی نمی‌توانند دسته چک داشته باشند؟

مطابق بخشنامه بانک مرکزی دادن دسته چک به افراد زیر ممنوع است: اشخاص ورشکسته، اشخاص دارای چک برگشتی رفع سوء اثر نشده، اشخاصی که بنا به رأی قطعی مراجع قضایی حسب مفاد قوانین مربوط از جمله موارد مقرر در قانون به محرومیت از داشتن چک محکوم شده‌اند و اشخاصی که حساب جاری آنها به دلایل قانونی یا حسب تصمیم مرجع قضایی مسدود شده.

۵ امضای بدون شناخت اما پر مسئولیت

زهرا ملکی
کارشناس ارشد حقوق و داور عمومی داخلی

نوشته منتسب به اشخاص در صورتی قابل استناد است که امضا شده باشد. امضای نشان تأیید اعلام‌های مندرج و پذیرش تعهدهای ناشی از آن است؛ بنابراین، هر سندی که امضا می‌شود در واقع اعتبار می‌یابد و می‌توان آن را به شخصی منتسب کرد و او را به مندرجات آن ملزم ساخت.

اما چند نکته مهم درباره امضاهای پرسئولیت:

۱. شروط ضمن عقد نکاح (عقدنامه)

در عقد نکاح مثل سایر عقود، قانونگذار این امکان را در اختیار زوجین قرار داده است که انتظارات خود را در قالب شروط ضمن عقد اعمال کنند. از سال ۱۳۶۰ به بعد در سند ازدواج، شروطی به‌عنوان «شروط ضمن العقد» پیش‌بینی شده‌است که لازم و ضروری است زوجین قبل از امضای شروط سند ازدواج از آن مطلع باشند و تبعات آن را بدانند و سرفهت مکلف است قبل از اجرای صیغه عقد آنها را برای زوجین قرائت و در صورت ضرورت مفهومشان را برای آنها بیان کند تا طرفین با آگاهی کامل ذیل شروط مورد قبول خود را امضا کنند.

۲. امضاهای قراردادهای ملکی

در هر قراردادی تعهداتی برای طرفین در نظر گرفته می‌شود که در خصوص قراردادهای ملکی، مشاورین املاک بر گه‌های چاپی اعم از عقد بیع و یا عقد اجاره را در اختیار طرفین قرار می‌دهند و در بسیاری از موارد طرفین بدون اطلاع از مفاد درج شده و تعهداتی که برای خود ایجاد می‌کنند نسبت به امضای آن اقدام می‌کنند که لازم است قبل از ایجاد تعهد، طرفین به شکل خاص و کامل بدانند با امضای خود به چه مواردی متعهد می‌شوند و مشاورین املاک موظفند به آنها تمامی شروط مندرج در مبایعه‌نامه یا اجاره‌نامه را تفهیم کنند.

۳. امضاهای الکترونیکی

در دنیای امروز همه چیز به سرعت در حال پیشرفت است که کشور ما هم از این موضوع مستثنی نیست. در حال حاضر برخی از قراردادهای شکل الکترونیکی انجام می‌شود و شخصی که «کد» برای او ارسال می‌شود به معنای بیان توافقات و شروط و تعهدات است و اعلام و درج آن کد شماره، به منزله قبول همه آن تعهدات است.

۴. سفید امضا

عبارت سفید امضا را زیاد شنیده‌ایم مانند چک سفید امضا، قرارداد سفید امضا و... امضای یک متن به معنای قبول و تعهد به مندرجات آن متن است. با امضای اوراق بدون متن متعهد می‌شویم که طرف مقابل هر آنچه درج کند مورد قبول ماست. این یک هشدار جدی است که بخش قابل توجهی از پرونده‌های دادگستری را تشکیل می‌دهد.

۵. امضاهای مربوط به درمان یا عمل‌های زیبایی

در بسیاری از عمل‌های جراحی یا عمل‌های زیبایی پزشکی یا هر شخصی که قصد انجام آن عمل را دارد از برخی از مسئولیت‌های خود شانه خالی می‌کند و بیمار یا بستگان او با امضای ذیل آن قبول می‌کنند که مسئولیتی بر عامل حاکم نیست و پس از امضای آن از برخی تعهدات شخص عامل چشم‌پوشی می‌کنند که لازم است قبل از امضای آن از مفاد درج شده و سلب مسئولیت‌های پیش‌بینی شده در آن آگاهی لازم را داشته باشند.

باشگاه و کلا

آگاهی از مسائل حقوقی به پیشگیری از وقوع بسیاری از جرائم و حوادث ناخوشایند کمک می‌کند. در این صفحه با کمک گروهی از بهترین و کلا و حقوق دانان دادگستری به سؤالات روز حقوقی شما پاسخ می‌دهیم.

مجازات توهین به مقدسات

زینب ریاضت
وکیل دادگستری

منظور از توهین، هر گونه هتک حرمت اعم از گفتار یا رفتار اهانت‌آمیز است و مقدسات نیز می‌تواند مصادیق متعددی از جمله قرآن کریم، پیامبر (ص) و ائمه اطهار و همچنین مراسم مذهبی و مناسبتی را شامل شود. متأسفانه امسال در دهه محرم و روزهایی که با شهادت سیدالشهدا (ع) و یارانشان پیوند خورده است با مشکلات و مصایبی بیش از سال‌های قبل به جهت اعتراضات سیاسی اخیر و پیوند مذهب و سیاست مواجهیم و متأسفانه گروهی با شعار آزادی اقدام به توهین به مقدسات و ائمه اطهار کرده‌اند. بدیهی است که در بحث آزادی بیان، توجیه پذیر شدن توهین به هر شکل و هر قسم مبنا ندارد و انسان حتی مجاز نیست که نسبت به طبیعت که خاستگاه برآوردن نیازهای معیشتی اوست، نگاهی تحقیرآمیز و از سر اهانت داشته باشد.

در آیه ۱۰۸ سوره انعام خداوند فرموده است ای مسلمانان، به آنانی که به خدا اعتقاد ندارند و مردم را به غیر خدا فرامی‌خوانند هرگز توهین نکنید و این سبب می‌شود آنها هم به اعتقادات شما و تقدسات شما توهین کنند در صورتی که ما اعتقاد و مقدسات هر فرد و گروهی را محترم و مقدس برای پیروانشان قرار دادیم.

صرف نظر از ابعاد اخلاقی و شرعی موضوع مروری بر مجازات‌های قانونی و آثار حقوقی موضوع دلالت بر این دارد که مجازات توهین به مقدسات می‌تواند مجازات‌های متنوعی از شلاق تا حبس و اعدام را شامل شود. مطابق ماده ۵۱۳ قانون مجازات اسلامی بخش تعزیرات، هر کس به مقدسات اسلام اعم از خداوند متعال، قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص)، ائمه اطهار (ع)، حضرت فاطمه زهرا (س)، اماکن و مناسبت‌های مقدس اهانت کند به حبس از یک تا سه سال محکوم خواهد شد. وفق این ماده توهین به سایر ادیان مشمول این مجازات نیست و منظور از مقدسات صرفاً مقدسات اسلامی است. همچنین طبق ماده ۲۶۲ قانون مجازات اسلامی بخش حدود، هر کس به پیامبر اکرم (ص) و یا هر یک از پیامبران دشنام دهد یا قذف کند سب‌النبی است و به اعدام محکوم می‌شود. همچنین در تبصره ماده اخیر ذکر شده که قذف هر یک از ائمه معصومین (ع) و یا حضرت فاطمه زهرا (س) یا دشنام به ایشان نیز در حکم سب‌النبی است. لازم به ذکر است که براساس ماده ۲۶ قانون مطبوعات، نیز هر کس به وسیله مطبوعات به دین مبین اسلام و مقدسات آن اهانت کند، در صورتی که به ارتداد منجر شود، حکم در حق وی صادر و اجرا می‌شود و اگر به حکم ارتداد منجر نشود، طبق نظر حاکم شرع براساس قانون تعزیرات با وی رفتار خواهد شد.

مواد مذکور عنصر قانونی جرم توهین به مقدسات را تشکیل می‌دهد و برای اثبات هر جرم و محکومیت مرتکب به مجازات علاوه بر آنکه باید رفتار مرتکب مصداق قانونی داشته و با قانون منطبق باشد تا رفتار مجرمانه باشد، لازم است اراده و سوءنیت مرتکب نیز احراز شود.

چه کسی کلاهبرداری محسوب می‌شود

سونیا سلطانی
دکتری حقوق کیفری

در قانون تعریفی از جرم کلاهبرداری ارائه نشده، اما می‌توانیم کلاهبرداری را عبارت از بردن مال دیگری از طریق توسل توأم با سوءنیت با وسایل یا عملیات متقلبانه تعریف کنیم. برای تحقق هر جرمی، عناصری لازم است. کلاهبرداری هم برای اینکه محقق شود به توسل به وسایل متقلبانه و حیله و تقلب و فریب دیگری و بردن مال او نیاز دارد. تحصیل مال حتماً باید با توسل به وسایل متقلبانه باشد. اگر مرتکب، مال را بدون توسل به وسایل متقلبانه ببرد کلاهبرداری محقق نشده است. برای مثال شخصی به صرف اینکه کسی در خیابان به او مراجعه می‌کند و خودش را جراح مشهور معرفی می‌کند حاضر می‌شود مبلغی پول به او بپردازد و از او می‌خواهد یک عمل جراحی برایش انجام دهد. این پزشک قلابی ممکن است از دیدگاه مردم کلاهبردار باشد اما از نظر قانونی کلاهبردار دانستن چنین شخصی خیلی مشکل است؛ چرا که برای کلاهبرداری همانطور که قبلاً اشاره شد فریب خوردن قربانی و توسط کلاهبردار به وسایل متقلبانه شرط است. ماده یک قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء اختلاس و کلاهبرداری صراحتاً حیله و تقلب را از کنی از جرم کلاهبرداری می‌داند. به عبارت دیگر آنچه از مفهوم حیله و تقلب به ذهن می‌رسد چیزی بیش از دروغ‌گویی محض است. درست است که دروغ‌گویی از لحاظ اخلاقی ناپسند است اما با توجه به تفکیک حقوق از اخلاق معمولاً موجب بروز مسئولیت کیفری برای شخص دروغ‌گو نمی‌شود. پس اگر شخص صرفاً به دروغ‌گویی اکتفا کند و حتی مالی را هم ببرد نمی‌شود او را به عنوان کلاهبردار مجازات کرد؛ مگر اینکه ارکان و عناصر جرم کلاهبرداری در این خصوص اتفاق بیفتد؛ یعنی صحنه‌سازی متقلبانه همراه با دروغ‌گویی ایجاد شود. به عنوان مثال اگر شخصی به عنوان دروغ‌گویی، دروغ‌بوسی کند باز هم نمی‌شود او را کلاهبردار دانست؛ اما ممکن است شخص علاوه بر کلاهبرداری اقدامات دیگری را انجام دهد که باعث شود کلاهبرداری تحقق پیدا کند. پس کلاهبرداری با دروغ‌گویی محض اتفاق نمی‌افتد و شخصی که صرفاً دروغی را گفته حتی اگر مالی را ببرد کلاهبردار محسوب نمی‌شود و ممکن است تحت عناوین مجرمانه دیگری مثل تحصیل مال نامشروع بتوانیم برای او مجازات در نظر بگیریم، اما مجرم دانستن او به عنوان کلاهبردار مشکل است.

مرحله به اجرا گذاشتن چک

یوکا بد مشفق
وکیل دادگستری

در یک تعریف ساده، چک سندی تجاری است که طبق آن صاحب حساب با صدور و انتقال آن، به بانک دستور پرداخت وجه آن را طبق مبلغ مندرج در آن می‌دهد. تغییرات جدید قانون صدور چک که سختگیری‌های بیشتری نسبت به آن لحاظ شده است، باعث شده که اشخاصی که صلاحیت استفاده و صدور چک را ندارند به خاطر مجازات‌ها و عواقب پیش‌بینی شده، با احتیاط بیشتری اقدام به صدور چک کنند.

بر اساس قوانین مرتبط با چک و اصلاحات اخیر آن، زمانی که برای چکی گواهی‌نامه عدم پرداخت صادر شود، روی گواهی‌نامه عدم پرداخت علاوه بر درج کد رهگیری، هویت و نشانی کامل صادرکننده، باید علت عدم پرداخت در آن ذکر شود. در ادامه بانک به درخواست دارنده چک مکلف است که علت غیر قابل پرداخت بودن چک را در گواهی عدم پرداخت درج و همچنین اطلاعات کامل چک را در سامانه یکپارچه بانک مرکزی ثبت و باخذ کد رهگیری، این کد را روی گواهی‌های ذکر شده قید کند.

بر اساس آخرین تغییرات قانون صدور چک، چک‌هایی که گواهی عدم پرداختی صادره آن، فاقد کد رهگیری باشد از قابلیت صدور اجراییه و امتیازات مربوط به قانون جدید برخوردار نیستند. این امر بدین معنا نبوده که این قبیل چک‌ها (چک‌های فاقد کد رهگیری) به هیچ صورتی قابلیت پیگیری ندارند، در این صورت شخص به محض صدور گواهی عدم پرداخت، می‌تواند با تقدیم درخواست و طی کردن مراحل مربوط به دادرسی در دادگاه، اقدام به مطالبه وجه کند که البته، موجب صرف هزینه و زمان بیشتری در این خصوص است.

پس از صدور گواهی عدم پرداخت توسط بانک و درج کد رهگیری، شخص می‌تواند با در دست داشتن چک و گواهی عدم پرداخت، درخواست صدور اجراییه کرده و پس از ارجاع پرونده به دادگاه، مقام قضایی مکلف است پس از احراز شرایط چک و در صورت دارا بودن شرایط قانونی علیه صاحب حساب، صادر کننده یا هر دو اقدام به صدور اجراییه کند.

پس از اینکه اجراییه با موفقیت صادر و به شخص صادر کننده ابلاغ شد، شخص مکلف است که ظرف مدت ۱۰ روز از تاریخ ابلاغ این اجراییه، بدهی خود را بپردازد، همچنین با موافقت دارنده چک می‌تواند ترتیبی برای پرداخت بدهی یا مالی معرفی کند که اجرای حکم را از آن محل میسر کند، در غیر این صورت به موجب درخواست دارنده چک، اجرای احکام دادگاه می‌تواند به هر ترتیبی از جمله توقیف اموال و... همچنین جلب شخص صادر کننده اقدام به وصول طلب کند.